

El relat sord dels consells de guerra

Daniel Arasa descriu la repressió franquista a través del que van declarar denunciants, policies, testimonis i víctimes dels judicis militars entre els anys 38 i 41 a Tortosa. Tots amb noms i cognoms.

Tortosa. Ò. Meseguer

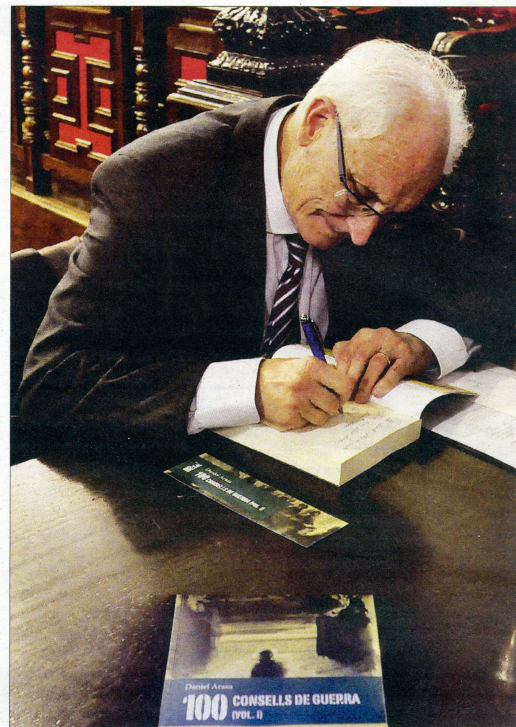
Quan encara és sobre la taula *Jesús en Guerra* (2019), i amb un bagatge d'una vintena de llibres sobre els maquis, la participació dels catalans i espanyols a la Segona Guerra Mundial i la Guerra Civil espanyola, el tortosí Daniel Arasa (Jesús, 1944) publica ara, amb *Cent Consells de Guerra* (Gegall), una radiografia objectiva i rigorosa de com es va executar la repressió franquista a l'antic terme municipal de Tortosa, que incloïa el delta de l'Ebre. Una radiografia freda i sorda perquè el relat és el purament descriptiu que, a través de les declaracions davant del jutge militar de denunciants, testimonis o inculpats -així com informes majoritàriament inculporis dels ajuntaments ja en mans franquistes o de la Falange- ofereixen els expedients sobre els judicis que l'autor ha devorat durant centenars d'hores i dies a l'Arxiu del Tribunal Militar de Barcelona, amb **"totes les facilitats"** per a fer les consultes pertinents i fotografiar els documents. Però a la vegada una radiografia tan dramàtica com els desenllaços -afusellaments i presó- de 899 consells de guerra. L'autor ha triat sobretot les persones que van

ser dutes davant de piquets d'execució, però també cita i documenta casos d'empresonats, sobretot per la seua popularitat o per la rellevància dels càrrecs públics que ocupaven. **"Entre els condemnats, els denunciants [en cap cas eren denúncies anònimes] i els testimonis, es pot reconèixer gran part de la societat tortosina de l'època, des d'empresaris i botiguers fins a capellans, amb la qual cosa intento oferir una perspectiva diferent que no havia estat abordada fins ara"**, valora l'autor. **"Això, en la mesura que surten els noms i cognoms dels denunciants, dels policies, etcètera, es pot fer ara, quan ja hi ha prou distància generacional, però no s'hagués pogut fer abans perquè hauria aixecat massa ampolles"**, reflexiona el també periodista i historiador.

La qualitat i quantitat de l'aportació històrica és poc qüestionable. Ara es tracta d'un primer volum, que inclou com a víctimes un llistat d'un centenar de polítics i milicians republicans represaliats, i en mesos en sortirà un segon, que tractarà els casos de periodistes, com Josep Subirats Piñana -posteriorment polític- o Sebastià Campos Terré -director del diari tortosí *El Pueblo* que va ser afu-

sellat-, i de sindicalistes, pagesos i obrers. L'objectiu d'Arasa ha estat **"explicar la guerra a través d'uns consells de guerra"** [a partir de l'any 38, quan els franquistes van ocupar les Terres de l'Ebre] **que formen part de la rereguarda, que és la part més dura i dramàtica de la guerra"**. L'autor dibuixa un doble brollador informatiu dels excessos al voltant de la Guerra Civil: **"D'un costat els judicis als republicans suposen una clara revenja dels franquistes. Molts dels que van acabar afusellats eren innocents o només havien comès delictes lleus. Però d'altra banda, a partir d'algunes denúncies, també es veu el que anteriorment havien fet els altres"**.

Els primers consells de guerra que afecten ciutadans de Tortosa i del Delta i que recull el llibre, així com els primers afusellaments que se'n deriven, es van fer a Vinaròs i a Benicarló, perquè Tortosa encara estava en mans dels republicans. La recerca d'Arasa arriba fins al 1941. El primer cas a què fa referència el llibre és el de l'exalcalde republicà Josep Rodríguez, que **"va tornar a Tortosa pensant que no li farien res perquè ell no havia fet res"**, i va acabar afusellat. Altres casos paradigmàtics són

Daniel Arasa, dilluns passat durant la presentació del seu llibre a Tortosa. / NÚRIA CARO

els de Domènec Piñana, **"l'home més important de les esquerres a l'època després de Marcel·lí Domingo"**, o el del director de l'hospital Primitiu Sabater; regidors, alcaldes pedanis, i milicians republicans alguns dels quals sí que remarca Arasa que tenien comptes pendents. **"Del que havien fet alguns es podrien fer pel·lícules de terror"**, expressa Arasa, que també matisa que alguns dels milicians amb les mans més tacades de sang havien fugit a França. Alguns d'estos eren coneguts pel seu sobrenom, com el Carrozas, que **"era**

un dels principals buscabregues i que després es va passar al bàndol nacional i va ser descobert pel xofer de Joaquim Bau"; el Patata, Mitja Orella o Lluís Montagut el Dandy, a qui l'historiador, després de llegir la seua argumentació de defensa durant el consell de guerra, considera tot un **"Intel·lectual"**.

Tot plegat en un context de "justícia a l'inrevés", com titula l'escriptor el primer capítol, ja que tot just els que s'havien rebel·lat militarment contra la República jutjaven ara els altres per rebel·lió militar. ■